

SUUREN VALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys Lissabonin strategian välitarkastelusta

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan suuri valiokunta on 22 päivänä lokakuuta 2004 saanut valtioneuvostolta perustuslain 97 §:n mukaisen selvityksen Lissabonin strategian välitarkastelusta (E 84/2004 vp). Suuri valiokunta on päättänyt antaa asiasta lausunnon valtioneuvostolle.

Valtioneuvosto on lisäksi antanut täydentäviä selvityksiä jatkokirjelmissä 1. VNK 3.12.2004 ja 2. VNK 10.2.2005.

Tämä lausunto perustuu valtioneuvoston selvitykseen 10.2.2005, joka on valtioneuvoston kanta komission tiedonantoon 2.2.2005 (komission kevätraportti Eurooppa-neuvostolle).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina:

- valtiovarainministeri Antti Kalliomäki
- opetusministeri Tuula Haatainen
- kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkari-
- sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre
- peruspalveluministeri Liisa Hyssälä

- työmiministeri Tarja Filatov
- kansliapäällikkö Erkki Virtanen ja neuvotteleva virkamies Antti Riivari, kauppa- ja teollisuusministeriö
- alivaltiosihteeri Jari Luoto, valtioneuvoston kanslia
- ylijohtaja Pekka Jalkanen, ympäristöministeriö
- ylijohtaja Anne Brunila ja ja finanssineuvos Ilkka Mytty, valtiovarainministeriö.

Viitetiedot

Suuri valiokunta on saanut lausunnot valtiovarainvaliokunnalta (VaVL 3/2005 vp), sivistysvaliokunnalta (SiVL 1/2005 vp), sosiaali- ja terveysvaliokunnalta (StVL 3/2005 vp), talousvaliokunnalta (TaVL 2/2005 vp), työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalta (TyVL 1/2005 vp) ja ympäristövaliokunnalta (YmVL 34/2004 vp, YmVL 4/2005 vp). Lausunnot ovat tämän lausunnon liitteinä, ja suuri valiokunta on lähettänyt lausunnot valtioneuvostolle tiedoksi.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Komission tiedonanto

Komissio esittää 2.2.2005 antamassaan tiedonannossa (KOM(2005) 24), että uudistetun Lissabonin strategian tulisi keskittyä kasvuun ja työl-

lisyyteen. Toimet rakentuisivat kolmen pääteeman ympärille:

— Euroopasta olisi tehtävä houkutteleva investointi- ja työskentely-ympäristö.

— Osaaminen ja innovaatiot olisivat kasvun perustana.

— EU:n tulisi luoda uusia ja parempia työpaikkoja.

Komissio nimeää kymmenen avainalaa, joilla unionin ja jäsenvaltioiden tulisi saavuttaa kyseiset tavoitteet ns. Lissabon-toimintaohjelman mukaisesti.

Lissabonin strategian uudistaminen tapahtuisi uuden ns. "eurooppalaisen kasvua ja työllisyyttä edistävän kumppanuuden" kautta.

Tämän pohjalta komissio suosittelee kevään Eurooppa-neuvostoa käynnistämään uuden kumppanuuden, hyväksymään yhteisön Lissabon-toimintaohjelman ja pyytämään jäsenmaita laatimaan kansalliset Lissabon-toimintaohjelmat sekä hyväksymään ehdotetut Lissabonin strategian hallinnointiuudistukset.

Valtioneuvoston yleisnäkemykset

Valtioneuvosto pitää komission esittämiä perusteita hyvinä. Lissabonin strategia vaatii uudistamista ja keskittymistä nykyistä harvempiin prioriteetteihin. Keskittymällä kasvuun ja työllisyyteen voidaan varmistaa EU:n taloudellinen kilpailukyky — tämä on välttämätöntä, jotta muut kestävä kehityksen elementit voidaan turvata myös jatkossa. Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen siitä, että keskittyminen nyt kasvuun ja työllisyyteen on sopusoinnussa sosiaali- ja ympäristötavoitteiden edistämisen kanssa.

Valtioneuvoston mukaan komission laatima erillinen Lissabon-toimintaohjelma asettaa konkreettisia tavoitteita EU:lle ja jäsenmaille komission nimeämällä kymmenellä avainalalla. Toimintaohjelma on kuitenkin liian laaja ja sisältää toimenpidesuosituksia, jotka ovat osittain päällekkäisiä ja erimitallisia. Eurooppa-neuvoston ei tulisi hyväksyä Lissabon-toimintaohjelmaa sellaisenaan, vaan se tulisi analysoida ja käsitellä Eurooppa-neuvoston jälkeen, jotta siihen voidaan jatkossa sitoutua.

Valtioneuvoston sisällöllisiä kannanottoja

Valtioneuvoston kannat sisältyvät E 84/2004 2. jatkokirjelmään VNK, 10.2.2005. Valtioneuvoston kantoja on myös tarkemmin selostettu erikoisvaliokuntien lausunnoissa kunkin valiokunnan erityisalan osalta.

Valtioneuvosto katsoo, että on hyvä, että toimielimet velvoitetaan saamaan aikaan lainsäädäntöä keskeisillä sisämarkkina-alueilla. Komission huomioidut jatkokäsittelyt palveludirektiivin osalta (mm. alkuperämaaperiaatteeseen liittyvät huolet) ja REACH-asetuksen osalta ovat oikeita. Valtioneuvosto pitää REACH-asetuksen käsittelyssä tärkeänä kilpailukykyyn sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta tasapainoisen lopputuloksen saavuttamista mahdollisimman pikaisesti.

Valtioneuvosto katsoo, että EU:n kauppapolitiikan tulee perustua avoimia markkinoita tukeviin selkeisiin pelisääntöihin. EU:n ulkoisen avoimuuden edistämiseen on pyrittävä myös sisäisissä politiikoissa.

Kansainvälisessä ulottuvuudessa tulisi nostaa esille ilmastopolitiikka. EU:n teollisuuden kilpailukykyyn kannalta on erittäin tärkeää, että EU pyrkii aktiivisesti laajentamaan päästövähennyksiin sitoutuneiden valtioiden määrää.

Valtioneuvosto yhtyy komission ajatukseen siitä, että paremmalla sääntelyllä on myönteinen vaikutus taloudelliseen kasvuun, työllisyyteen ja tuottavuuteen. Sen lisäksi on kiinnitettävä myös enemmän huomiota markkinaperusteisten ratkaisujen kehittämiseen vaihtoehtoina sääntelyä.

Valtioneuvoston mukaan komission priorisoimat tutkimus- ja kehityspoliittiset toimet (puiteohjelma, 3 %:n T&K-investointitavoite, T&K-valtiontukiudistus) ovat oikeaan osuneita. Tutkimuspanosten lisäksi huomiota tulee kiinnittää myös tulosten parempaan hyödyntämiseen. Valtioneuvosto on suhtautunut varauksellisesti verokannusteiden käyttöön omassa T&K-toimissaan, mutta voi tukea pyrkimystä selkiyttää niihin liittyviä periaatteita. Korkeakoulujen roolin korostaminen on hyvä asia, ja eurooppalaisten korkeakoulujen monimuotoisuus tulee nähdä vahvuutena. Lisäksi tulee korostaa korkeakoulu-

tasoisien koulutuksen ja tutkimuksen laadun merkitystä eurooppalaisten korkeakoulujen vetovoiman lisäämiseksi. Myös yhteistyötä yritysten ja korkeakoulujen välillä on tarpeen vahvistaa.

Eurooppalaisen teknologiainstituutin luominen on uusi ja kunnianhimoinen ajatus. Kilpailukykyisen instituutin luominen EU:n toimesta ei ole välttämättä paras ratkaisu, ja asiasta tarvitaan lisätietoa tarkemman kannan määrittämiseksi.

Tieto- ja viestintätekniikan tärkeä merkitys on tuotu kevätraportissa hyvin esille. Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisaste yrityksissä ja hallinnossa on kuitenkin tietyillä sektoreilla edelleen liian alhainen. Innovaatioiden vauhdittamiseksi ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseksi olisi tärkeää panostaa myös avointen ympäristöjen ja tieteellisen tiedon ja tutkimustulosten vapaaseen liikkuvuuteen ja vaihtoon.

Valtioneuvosto tukee komission näkemystä siitä, että Euroopan tulee ottaa johtava rooli kestävän kulutuksen ja tuotannon edistämisessä, ja yhtyy komission näkemykseen, jonka mukaan komission ja jäsenmaiden tulisi vahvistaa ekotehokkaiden innovaatioiden, ml. ympäristöteknologioiden, edistämistä. Ne ovat merkittävä mahdollisuus ympäristöhaittojen torjunnassa ja EU:n globaalin kilpailukykyyn vahvistamisessa.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti eurooppalaisiin teollisen tutkimuksen yhteistyökonsepteihin. Euroopan kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää, että EU tukee aktiivisesti teknologisten innovaatioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon liittyvää public-private-yhteistyötä. Eurooppalaiset teknologia-aloitteet ovat laaja ja kunnianhimoinen uusi T&K-yhteistyön muoto, ja niiden käytännön toteuttamiseen liittyy paljon haasteita ja avoimia kysymyksiä. Suuriin eurooppalaisiin tuotantoa sisältäviin teollisiin hankkeisiin suhtaudutaan varauksellisesti.

Valtioneuvosto katsoo, että komission esittämiä avainalueita uusien ja parempien työpaikkojen luomiseksi pidetään pääosin hyvinä ja esitettyjä toimia voidaan tukea. Huomiota on syytä kiinnittää myös vero- ja etuusjärjestelmien yh-

teensovittamiseen, työmarkkinatukeen ja siihen liittyvien järjestelmien toimivuuteen.

Valtioneuvosto painottaa, että riittävä sosiaalisten etuuksien taso ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen mahdollistavat ratkaisut ovat ennakkoehto sosiaaliseen osallisuuteen perustuvien työmarkkinoiden toiminnalle.

Huomiota tulee kiinnittää perustaitojen kehittämiseen ja siihen, että ammatillinen koulutus vastaa yritysten laadullisia osaamistarpeita.

Valtioneuvosto pitää työvoiman liikkuvuutta tärkeänä osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ja kiinnittää huomiota mm. työperäisen maahanmuuton edistämiseen ottaen huomioon kunkin jäsenmaan työmarkkinoiden tarpeet.

Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen, jonka mukaan olemassa olevat toimet yhdessä jo muodostavat todellisen eurooppalaisen nuorisoaloitteen. Uusia prosesseja ei tarvita.

Terveellisten elinvuosien lisääminen on olennainen tekijä työllisyyden lisäämisessä. Tässä yhteydessä on muistettava, että kysymys ei ole vain terveystaloudesta. Terveystaloudelliset tulokset tulee ottaa huomioon kaikissa politiikoissa. Tämä on kustannustehokkain tapa lisätä terveitä elinvuosia. Erityisesti tulisi ottaa huomioon työolosuhteiden ja työterveydenhuollon rooli terveiden elinvuosien edistämisessä.

Valtioneuvosto tukee komission tiedonannossa esitettyjä linjauksia EU:n rakennerahastopolitiikasta ja korostaa, että sitä koskeva uudistus tulee kytkeä Lissabonin ja Göteborgin strategioiden toimeenpanoon.

Lissabonin strategian hallinnointijärjestelmän kehittäminen

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti tärkeänä, että Lissabonin strategian hallinnointia yksinkertaistetaan ja tehostetaan. Komission ehdotukset näyttäisivät vievän uudistuksia oikeaan suuntaan, ja niiden tavoitteita voidaan pääosin tukea.

Valtioneuvosto tukee komission ehdottamaa mallia, jonka mukaan uusi suuntaviivapaketti jakaantuisi kahteen osaan: yhtäältä talouspolitiisiin suuntaviivoihin sekä toisaalta työllisyys-suuntaviivoihin. Tämä rakenne olisi jatkossakin

perustamissopimuksen mukainen, ja vastuu suuntaviivoista olisi edelleen asianomaisilla neuvostokokoonpanoilla.

Valtioneuvosto korostaa kokonaisraportointijärjestelmän keventämisen merkitystä. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä mikrotaloudellisten suositusten ja raporttien laadun parantamiseen.

Valtioneuvosto kannattaa kansallisten Lissabon-toimintaohjelmien laatimista. On hyvä, että kyseiset toimintaohjelmat sisältävät sekä toimeenpanoa koskevan osuuden että ns. "eteenpäin katsovan" osuuden kunkin hallituksen suunnitelmista saavuttaa Lissabon-tavoitteita.

Strategian poliittinen johtaminen on tärkeää. Tavoite kaikkien kansallisten tahojen kytkemi-

sestä mukaan Lissabonia koskevaan päätöksen- tekoprosessiin on myös olennaista.

Komission esitys ei ole kuitenkaan kaikilta osin selvä, ja pohdittavaksi jää, miten uudistus käytännössä toteutetaan. Erityisesti on epätietoisuutta siitä, miten avointa koordinaatiomenetelmää uudistetaan. On tärkeää arvioida, miten tietyt relevantit osat avoimen koordinaation prosesseista pidetään jatkossa osana Lissabonin strategiaa.

Valtioneuvosto ei pidä herra tai rouva Lissabonin nimittämistä hallitukseen tarpeellisenä, mutta voi harkita sitä jäsenmaiden kansallisen koordinaation parantamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunnan kannanotot perustuvat erikoisvaliokuntien lausuntoihin. Erikoisvaliokuntien lausunnot muodostavat olennaisen osan eduskunnan kantaa asiassa. Niissä olevia yksityiskohtaisia taikka sektorikohtaisia kantoja ei ole toistettu tässä lausunnossa.

Yleistä

Valiokunta katsoo, että kysymys on poikkeuksellisen tärkeästä asiasta Euroopan unionin tulevaisuuden kannalta. Valiokunta korostaa sitä, että Lissabonin tavoitteet ovat edelleen tärkeitä, muuttuneessa maailmantalouden tilanteessa jopa tärkeämpiä kuin vuonna 2000. Kysymys on eurooppalaisen yhteiskunta- ja hyvinvointimallin turvaamisesta sekä Euroopan unionin yhtenäisyyden ja poliittisen toimintakyvyn varmistamisesta. Suomen on syytä olla aktiivinen strategian uudistamisessa.

Kyvyttömyys Lissabonin strategian toteuttamisessa voi johtaa epäluottamuksen kierteseen jäsenvaltioiden välillä sekä taloudellisen ja poliittisen integraation heikkenemiseen. Se johtaisi myös laajentumisen lupauksen ja mahdollisuuksien täyttämättä ja käyttämättä jättämiseen. Myös unionin poliittinen uudistuminen ja EU:n

ulkoisen toiminnan kehittäminen voivat vakavasti vaarantua, jos jäsenvaltiot lähtevät omille teilleen yhteisen projektin laahatessa. Kasvun ja työllisyyden näköalan katoaminen johtaisi myös vanhenevan Euroopan sosiaalisen koheesion rapautumiseen sekä Euroopan ympäristö- ja ilmastopoliittisen johtavan roolin uhraamiseen kiristyvässä globaalissa kilpailussa.

Alkuperäinen strategia sisälsi kymmenen politiikkapilaria ja noin 200 erillistavoitetta. Strategian hallinnointi on ollut hajanaista ja raskasta. Strategiaa on pikemminkin paisutettu kuin kohdennettu viimeisinä vuosina Eurooppa-neuvoston päätelmissä. Välitarkastelu on nyt erittäin tarpeellista. Strategian onnistunut täytäntöönpano on oleellisempaa kuin jatkuva uusien avausten tekeminen.

Lissabonin strategian täytäntöönpanoon on liittynyt monia reaalityökaloudellisia ja lainsäädäntöön liittyviä ongelmia. Julkisen talouden epätasapaino, hidas työllisyyskehitys ja tuottavuuden merkittävästi kilpailijamaita hitaampi kasvu ovat olleet merkittäviä makrotaloudellisia hidasteita Lissabonin tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös alhainen investointiaste sekä tieto- ja viestintäteknologian alhainen hyödyntäminen ovat ongelmia. Sisämarkkinoilla sääntely on ollut liiallista ja heterogeenista. Sisämarkkinalainsäädä-

dännön hyväksyminen ja täytäntöönpano ovat jääneet tavoitteista jälkeen.

Ehkä keskeisin ongelma on kuitenkin ollut puutteellinen poliittinen sitoutuminen. Suomen tulee voimakkaasti korostaa sitä, että Euroopan unionin jäsenmaat ovat voimakkaan keskinäisriippuvuuden vuoksi yhteisten ongelmien äärelä. Jäsenmaiden kesken on löydettävä solidaarisuutta myös yhteisten ponnistusten hyväksi, ei ainoastaan kunkin maan erityisongelmien ymmärtämiseksi. Sitoutuminen vertaisarviointiin ja vertailukelpoiseihin kansallisiin toimintaohjelmiin on tärkeää.

Lissabonin strategian vaatimien uudistusten tekemisessä ja niiden seurannassa on painotettava laajan poliittisen sitoutumisen tarvetta ja laajaa osallistumista. Kansalliset parlamentit, työmarkkinajärjestöt ja muut sidosryhmät on saatava mukaan strategian toteuttamiseen.

Strategian kohdentaminen

Valiokunta yhtyy komission ja valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan jatkotyön painopiste konkreettisten toimien osalta on tällä hetkellä suunnattava kasvuun ja työllisyyteen. Tämä ei saa merkitä strategian muiden ulottuvuuksien unohtamista, sillä kasvuun ja työllisyyteen keskittymällä voidaan saada aikaan kestäviä tuloksia vain, jos samalla päättäväisesti sitoudutaan myös sosiaalisen ulottuvuuden ja ympäristön osalta kestävään kehitykseen. Kestävä kehitys ja ympäristönäkökulma sekä Euroopan sosiaalisen mallin vahvistaminen ovat perusratkaisuja, joihin Lissabonin strategian konkreettisten toimenpiteiden tulee perustua.

Komissio ehdottaa tiedonantoonsa liittyvässä Lissabon-toimintaohjelmassa kymmentä avainalaa. Valtioneuvoston tavoin ja erikoisvaliokuntien lausuntoihin yhtyen valiokunnassa on herännyt kysymys siitä, onko toimintaohjelma liian laaja, päällekkäinen ja erimitallinen riittävän fokuksen luomiseksi Lissabonin strategian toteuttamiseksi. Eurooppa-neuvoston ei tulisi hyväksyä Lissabonin strategian toimintaohjelmaa sellaisenaan, vaan se edellyttää täsmentämistä ja konkreettisuutta. On tärkeää, että toi-

mintaohjelmaan voidaan käytännössä sitoutua ja että sen toteutumista voidaan seurata.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen myös siinä, että kilpailukyvyyn vahvistamisessa on otettava huomioon pitkän aikavälin haasteet, jotka koskevat julkisen talouden kestävyttä pitkällä aikavälillä sekä hyvinvointijärjestelmien rahoituksen kestävyttä. Talouspolitiikan laajat suuntaviivat -instrumentti tulisi kytkeä Lissabonin strategian toteuttamiseen.

Yksityiskohtaisia kannanottoja

Valiokunta painottaa tarvetta kehittää sisämarkkinoita edelleen. Tämä avoimen ja vienti-intensiivisen kansantaloutemme vuoksi Suomen olennainen kansallinen intressi, joka on yhteneväinen EU:n kokonaisedun kanssa. Suomen tulee olla aktiivinen ja edelläkävijä asiassa.

Puutteita on mm. palveluiden, energiamarkkinoiden ja rahoitusmarkkinoiden osalta. Eduskunta on antanut tukensa kattavan palveludirektiivin säätämiselle. Direktiivissä on kuitenkin otettava huomioon tietyt palveludirektiiviehdotukseen liittyvät ongelmakohtat, jotka liittyvät sekä direktiiviehdotuksen soveltamisalaan että alkuperämaaperiaatteeseen. Tältä osin eduskunnan lokakuussa 2004 hyväksymät kannat (SuVL 2/2004 vp) ovat edelleen täysin voimassa.

Rahoitusmarkkinoiden heterogeenisyys ja aitojen sisämarkkinoiden kehittymättömyys on este kasvulle ja työllisyydelle. Rahoitusmarkkinoiden toimintasuunnitelman puitteissa hyväksytyn yhteisöainsäädännön täytäntöönpanossa on puutteita, jotka tulisi poistaa. Loput toimintasuunnitelmaan sisältyvät lainsäädäntöaloitteet tulisi saada nopeasti hyväksyttyä.

Valiokunta yhtyy myös REACH-asetuksen osalta valtioneuvoston kantaan ja pitää tärkeänä tasapainoisen lopputuloksen pikaista saavuttamista.

Taloudelliset ulkosuhteet on mielletävä osaksi strategiaa, taloudellisen kasvun veturiksi. WTO:n Dohan kierrokseen on panostettava, tavoitteena tasapainoinen maailmankauppaa vapauttava, mutta eri maiden kehityserot huomioon ottava lopputulos. Taloudellisten ulko-

suhteiden osalta, Lissabonin strategiaan liittyen, on tiivistettävä taloudellista yhteistyötä Venäjän kanssa. Pohjoisen ulottuvuuden strategian kehittämisen tärkeys on ilmeinen. Suomen on aktiivisesti johdettava pohjoisen ulottuvuuden jatkokehittelyä. Kolmansiiin maihin suuntautuvan kaupan ja Venäjän kanssa toteutettavan taloudellisen kumppanuuden osalta kansallinen intressimme on yhteneväinen koko EU:n, Venäjän ja laajemminkin pohjoisen alueen yhteisen edun kanssa.

Muutoin on keskityttävä kilpailukyvyyn kanalta olennaisimman lainsäädännön kehittämiseen. Säädöstulva ruuhkauttaa päätöksenteon ja hidastaa tavoitteiden saavuttamista. Tätä ilmentää yhteisö- ja sisämarkkinalainsäädännön kasvava täytäntöönpanovaje. Myös suotuisa yritysympäristö edellyttää parempaa sääntelyä ja säädöstulvan välttämistä.

Panostukset tutkimukseen ja kehitykseen sekä tieto- ja viestintäteknologian käyttöön ovat perusteltuja. EU-rahoitus ei kuitenkaan saa korvata kansallista ja yksityistä rahoitusta. Jäsenmaiden julkisen panostuksen jälkeenjääneisyys on korjattava. EU-rahoituksen on keskityttävä aloille, joilla yhteinen panostus tuottaa lisäarvoa kansalliseen ja yksityiseen panostukseen nähden. T&K-panostuksien vaikuttavuuteen ja tutkimustulosten hyödyntämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Ammatillisen koulutuksen ja osaamisen kehittäminen on keskeinen osa Lissabonin strategiaa. Se oli vahvasti esillä Wim Kokin työryhmän raportissa. Koulutusjärjestelmä on nähtävä kokonaisuutena, joka tukee elinikäistä oppimista, myös työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Eurooppalaisten, myös suomalaisten, yliopistojen ja korkeakoulujen avautumiseen ulospäin on panostettava.

Keskeinen osa Lissabonin strategiaa ovat ympäristöteknologia ja ekotehokkaat keksinnöt. Ne tukevat kasvua ja työllisyyttä sekä kestävä kehityksen strategiaa. Ne edistävät myös tavoitettua taloudellisen kasvun ja lisääntyvien ympäristöhaittojen kytkennän irrottamisesta (decoupling). Ympäristöteknologiaan ja ekotehokkaihin keksintöihin on panostettava ja niiden edis-

tämiseksi voidaan kehittää myös taloudellisia ohjauskeinoja. EU:n johtoasema ympäristöteknologian ja ekotehokkaiden innovaatioiden alalla on säilytettävä. Kilpailukyvyyn parantamiseksi, työssäoloasteen nostamiseksi, julkisen talouden turvaamiseksi ja työelämässä tapahtuvien innovaatioiden edistämiseksi on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota työelämän laatuun ja erityisesti toimiin, jotka parantavat tuottavuutta. Työhyvinvointiin liittyvät työilmapiirin kehittäminen, työntekijöiden mahdollisuudet vaikuttaa työhönsä, johtaminen sekä tasa-arvo työelämässä. Kansanterveyden edistäminen on olennainen tekijä työllisyysasteen ja eläkkeellejäämisiän nostamisessa. Myös työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantaminen sekä toimivan ja tasoltaan riittävän sosiaaliturvan takaaminen liittyvät toimivien ja joustavien työmarkkinoiden kehittämiseen.

Talousvaliokunnan lausuntoon yhtyen valiokunta toteaa, että Suomen kansallisten kilpailukykytavoitteiden tulee olla jopa kunnianhimoisempia kuin Lissabonin strategia. Pienenä kotimarkkina-alueena Suomi on kansantaloudellisesti erittäin riippuvainen paitsi EU:n sisämarkkinoista, myös globaaleista markkinoista. Myös kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset on otettava huomioon ja niihin on vaikutettava. Suomen on varauduttava myös siihen mahdollisuuteen, että Lissabonin strategian toteuttaminen epäonnistuu, jolloin taloudelliset ulkosuhteet kolmansiiin maihin nousevat entistä merkittävämmiksi.

Strategian hallinnointi

Valiokunta yhtyy näkemykseen siitä, että strategian hallinnointia on virtaviivaistettava ja kevennettävä. Komissio ehdottaa integroitua lähestymistapaa, jossa unionitasolla tehdään yksi vuosittainen raportti sekä kansallisella tasolla yksi kansallinen toimintasuunnitelma. Tämä lähestymistapa on oikea. On pyrittävä irti moninaisista ja päällekkäisistä "prosesseista", joihin EU on viime aikoina juuttunut, ja suuntauduttava toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviontiin. Talouspolitiikan laajat suuntaviit-

vat on yhdistettävä Lissabonin strategian toteuttamiseen.

Monet Lissabonin strategian keskeiset elementit ovat sellaisia, että ne kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan. Unionin toimivalta joko puuttuu tai on luonteeltaan korkeintaan täydentävää. Siksi strategian toteuttamisessa on turvaututtu avoimen koordinaation menetelmään, joka — Suomen kriittisestä asenteesta huolimatta — on vakiintunut osaksi Lissabonin strategian välineistöä. Avoimen koordinaation jatkokehittäminen on siksi tärkeänä osana Lissabonin strategian hallinnon kehittämistä. Menetelmän käyttöönotto tulee kytkeä selkeästi Lissabonin tavoitteisiin ja niiden toteutumisen seurantaan. Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selvityksen avoimesta koordinaationmenetelmästä loppuvuodesta 2004 (E 134/2004 vp). Suuri valiokun-

ta lausuu valtioneuvostolle kantansa asian erikoisvaliokuntakäsittelyn valmistuttua.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti herra tai rouva Lissabonin nimeämiseen. Valtiovarainvaliokunnan lausuntoon yhtyen valiokunta tukee tätä varauksellista kantaa. Jäsenmaille tulee antaa valtuudet itse päättää tavasta, jolla tarpeellinen kansallinen koordinaatio järjestetään. Valiokunta toteaa, että Suomessa asian koordinointi kuuluu lähtökohtaisesti kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan.

Lausunto

Lausuntonaan suuri valiokunta esittää,

että edellä esitetyin huomautuksin valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Vilén /kok
 vpj. Kimmo Kiljunen /sd
 jäs. Arja Alho /sd (osittain)
 Mikko Elo /sd
 Jukka Gustafsson /sd (osittain)
 Heidi Hautala /vihr (osittain)
 Pertti Hemmilä /kok
 Toimi Kankaanniemi /kd
 Risto Kuisma /sd
 Miapetra Kumpula /sd
 Markku Laukkanen /kesk
 Marjo Matikainen-Kallström /kok
 Rosa Meriläinen /vihr
 Outi Ojala /vas
 Susanna Rahkonen /sd

Juha Rehula /kesk
 Kimmo Sasi /kok
 Jouko Skinnari /sd (osittain)
 Astrid Thors /r
 Kimmo Tiilikainen /kesk (osittain)
 Kari Uotila /vas
 Jan Vapaavuori /kok
 Matti Väistö /kesk
 vjäs. Timo Kalli /kesk (osittain)
 Jouko Laxell /kok
 Minna Lintonen /sd (osittain)
 Anni Sinnemäki /vihr (osittain)
 Timo Soini /ps
 Jutta Urpilainen /sd (osittain)
 Harry Wallin /sd (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Pekka Nurminen.

SuVL 1/2005 vp — E 84/2004 vp